

DNEVNIK NARAVE – METODA DOŽIVLJANJA IN UČENJA V NARAVI

MIRJANA JESENEK MORI

Center šolskih in obšolskih dejavnosti, dom Škorpion

mirjana.mori@gmail.com

Nature journals make nature the subject, and use observation, reflection, drawing, and writing as the process for learning. As students observe and record nature through drawing and writing, they can get to know an area intimately and personally. They will use both intellectual and sensory »ways of knowing« that can be both more immediate and deeper than »left-brain« data collection skills alone.

*Ko sedimo pod hrastom, ne bodimo mi, bodimo hrast; v gozdu bodimo gozd; na travniku bodimo travnik, med ljudmi bodimo z ljudmi.
(S. Tamaro)*

Raziskave kažejo, da je znanje otrok o okolju, ki nas obdaja zelo pomanjkljivo. Ne le, da ne poznajo dreves, živali, okolja, ki jih obdaja, v naravi preživljajo tudi vedno manj časa.

Vsi veliki modreci so živeli v stiku z naravo. Vsi pridemo na svet z izvornim čudenjem. V naših šolah, žal, manjka svet čudenja, mladim jemljemo krila, ustvarjalnost in svobodo. Narava, gozd, rastline in drevesa so ključ do ljubezni in sočutja. Ob spoznavanju njenega navidezno skritega jezika nam narava ponuja vse za boljše življenje, le prisluhniti ji moramo in znati sprejemati darila. Narava je modra učiteljica, ki nam pomaga, da se spoznamo, uravnotežimo in prerodimo.

V svojih desetletnih izkušnjah dela z otroki v naravi ugotavljam, da so otroci radi v naravi, uživajo, samo da je treba najti pravi stik otrok z naravo. Takrat pozabijo na računalniške igrice, na vse tehnološke pridobitve.

Predstavila bi vam rada posebno metodo, ki jo uporabljam pri svojem delu z otroki. Metodo pisanja t.i. **dnevnika** narave. Ideja vsekakor ni nova, kajti v Angliji je že dolgo poznana metoda pisanja »nature journals«

Lewis and Clark, kasneje Thomas Nuttall, so jo uspešno uporabljali že pri odkrivanju severozahodnih dežel. Prav tako so jih uporabljala tradicionalna ljudstva. Ljudje so že več let nazaj slikali in zapisovali naravne zakonitosti na stene votlin, jam, na les podatke o vremenu, podatke o ozvezdijih.....

Kaj je dnevnik narave?

Tako sem jaz poimenovala našo aktivnost. Je metoda doživljanja in učenja v naravi. Pri tej metodi uporabijo učenci svoja čutila: opazujejo, razmišljajo, rišejo, zapisujejo.

Med učenci in naravo skušamo vzpostaviti neposreden stik z naravo, v njem zanetiti ustvarjalno dejavnost in samostojnost pri doživljanju narave.

Kaj želimo z metodo pisanja dnevnika narave?

Učence osredotočimo na opazovanje določenega dela narave (izpostavimo nek objekt, predmet v naravi, lahko tudi problem: divja odlagališča). Osredotočimo se na natančno določeno stvar, predmet, ki jo učenec opazuje, zapiše svoje ugotovitve, nariše skico, napiše kakšno vprašanje, ki se mu je porodilo ob opazovanju.

Že preden se odpravimo v naravo, moramo otroke pripraviti in najti lokacijo, predmet, stvar v naravi, ki jo bomo opazovali.

Pisanje dnevnika nam ponuja možnost, da otroke naučimo opazovati in zapisovati zaznave in občutke o okolju, ki nas obdaja.

Pomaga nam učiti učence o dogajanju v naravi skozi določen letni čas, v določenem delu dneva (dan, noč) ali pa mogoče v določenem delu narave (travniki, gozd, potok...).

Je možnost, da otroci zapišejo svoje mnenje, odkritja o tem, kaj vidijo, slišijo, občutijo v določenem trenutku in na določenem prostoru.

Na primer, če vidijo nekaj zanimivega, hitro narišejo skico, izmerijo velikost, napišejo barvo in seveda, če vedo poimenujejo.

Otrokom je aktivnost zelo všeč. ZAKAJ? :

- nek nov način učenja okolja, ki nas obdaja,
- učenci zelo radi sami raziskujejo, pri čemer lahko uporabljajo vsa svoja čutila (pri tem moramo paziti na varnost!),
- vsak učenec najde nekaj drugega pri določeni stvari, ki jo opazujemo,
- učenci zelo radi rišejo, še raje barvajo.

Vsak list v dnevniku naj vključuje tudi podatke o prostoru – lokaciji, kjer bomo raziskovali: dan, čas, vreme in morebitne spremembe, če smo že bili na istem prostoru..)

Primer aktivnosti (spoznavanje drevesnih vrst):

Pripomočki:

- papir za dnevnik,
- svinčnik, radirka, barvice,
- lupa,
- ravnilo,
- podlaga.

Lahko tudi: daljnogled, termometer, podlago za sedenje.

CILJI:

Učenec:

- natančno opazuje okolje okoli sebe in zapiše »dogajanje« okoli sebe,
- na podlagi natančnega opazovanja opisuje, riše, meri »predmet« v naravi,
- spozna, da smo povezani z naravo preko čutil,
- nadgradi znanje pridobljeno pri klasičnem pouku.

POSTOPEK:

1. Učna enota se začne z razlago. učencem razložim pomen in cilje, kaj bomo počeli, kaj nam bo predstavljal dnevnik. Ali sploh vedo, kaj je dnevnik? Če je kdo že kdaj pisal dnevnik?...
2. Predstavim dnevnik kot metodo doživljanja in učenja v naravi.
3. Opozorim na način pisanja dnevnika. Pisanje dnevnika je preprosto.
4. Poudarim, da skice ne rabijo biti umetniško delo, naj jim bodo samo v pomoč pri spoznavanju predmeta v naravi.

5. Konkretno: danes bomo našli v gozdu prostor, na katerem bomo poiskali 3 različne vrste listov na gozdnih tleh in jih med sabo primerjali. Na tablo napišem, da naj napišejo na vsako stran tudi podatke: datum, čas, temperatura in opis vremena (sončno, oblačno....) opazovanja. Pogovorimo se o načinu dela, kaj naj v dnevnik zapisujejo.

Primer - na določenem prostoru v gozdu naj...:

- skicirajo 3 različne vrste listov,
- liste med seboj primerjajo (po obliki barvi, vonju, tipu...),
- kakšna je okolica opazovanja (ali slišijo, vidijo zanimivega),

6. Otroke odpeljem v naravo. Pustim učence, da samostojno raziskujejo, opazujejo, skicirajo, napišejo svoje mnenje o tem, kar vidijo, slišijo, občutijo v določenem trenutku in določenem prostoru.
7. Ko končajo z raziskovanjem, delijo svoja »odkritja« z ostalimi učenci. Ali so opazili različne stvari? Kaj vse so opazili, slišali, občutili?
Ali imajo listi enake značilnosti?
Primerjajo, kar so opazovali, povedo, kaj je enako in kaj različno:

Različna mnenja in pogledi na iste stvari.

Kot učiteljica otroke pri odkrivanju vodim, vzpodbujam, jim zastavljam dodatna vprašanja...

Posebni namigi za delo:

- a) dnevnike lahko lepo opremimo s platnicami, naravnimi materiali...

Vir: avtor

- b) raziskujte tudi vi, učitelji – bodite vzor učencem,
- c) ne zahtevajte lepih skic, kajti niso vsi otroci nadarjeni za risanje, raje kot to naj skice vključujejo podrobnosti in značilnosti,
- d) da se učenci preveč ne oddaljijo, uporabite hula hop obroč ali prostor omejite z vrvico,
- e) priporočam skupino najmanj 15 učencev.

Metodo pisanja dnevnika narave lahko uporabimo pri vseh starostnih skupinah otrok, pa tudi na vseh predmetnih področjih.

Pri zaporednih večkratnih »sprehodih« v naravo bo nastale prava enciklopedija, polna prijetnih dogodivščin in spoznanj naših otrok..

Učencem omogoča pisanje dnevnika nova spoznanja o okolju, v katerem živijo, hkrati pa vzpodbujamo povezanost in občutek pripadnosti naravi.

Barva čutenja, ljubezni, razumevanja, zdravja, lepote, harmonije in popolnosti. Otroci jo občutijo z vsem svojim bitjem, le popeljimo jih v svet dežele ... Uspešen je tisti, ki na svet gleda z očmi otroka.

Narava nam ponuja roko, da se izurimo v umetnosti opazovanja, poslušanja, samozavedanja. Vsaka najmanjša bilka je povezana z vesoljem. Vzpostavitev komunikacije z enim samim drevesom nam daje čudovite razsežnosti druženja in stika z vesoljem. Vsakdo se lahko po svoje pogovarja z naravo. Toda ljubezni do narave, in s tem do sebe namesto vas ne more ustvariti in doživeti nihče drug. Naši otroci so zvedavi, izredno odprti za naravo, so še del narave, dokler jih mnogokrat starši in vzgojitelji ne odvrnemo od nje.

Kdor se ne zna več čuditi, postane nevednež, in to velja za vse: otroke, učitelje, znanstvenike.